

С.І. СІЧКАР,

завідувачка лабораторії гуманітарних дисциплін комунального навчального закладу «Черкаський обласний інститут післядипломної освіти педагогічних працівників Черкаської обласної ради»;

В.І. АРХИПОВА,

методистка лабораторії гуманітарних дисциплін комунального навчального закладу «Черкаський обласний інститут післядипломної освіти педагогічних працівників Черкаської обласної ради»

«ПОКИ ЖИВЕ МОВА – ЖИТИМЕ Й НАРОД ЯК НАЦІОНАЛЬНІСТЬ...»

ПРО МОВНО-ЛІТЕРАТУРНІ КОНКУРСИ

Слова про мову, які багатозначним акцентом звучать у заголовку і належать перу Івана Огієнка, наразі, в умовах війни, надзвичайно актуальні, адже основне завдання філологічної спільноти і українського народу – зберегти українську мову і захистити її.

Розпочинаючи оповідь про проведення мовно-літературних конкурсів зауважимо, що українська мова, відповідно до статті 10 Конституції України, має статус державної і «...повністю відповідає державотворчій ролі української нації, яка історично проживає на території України, становить абсолютну більшість її населення і дала офіційну назву державі, та є однією з основ конституційного ладу в Україні...».

Сучасна українська мова має близько 256 тисяч слів. Українську мову в різні історичні періоди називали по-різному: русинська, козацька, проста тощо. Але з розвитком української державності і встановлення незалежності вона стала величною, щедрою і прекрасною:

Велична, щедра і прекрасна мова,
Прозора й чиста, як гірська вода, –
То України мова барвінкова, –
Така багата й вічно молода.
Вона, як ніжна пісня колискова,
Заходить в серце й душу з ранніх літ,
Ця мова, наче пташка світанкова,
Що гордо лине в свій стрімкий політ.

Юлія Косинська

Навіть така сувора наука, як кібернетика, і та знайшла в українській мові свою першодомівку, адже маємо унікальний факт – енциклопедія кібернетики вперше у світі вийшла українською мовою саме в Києві.

Мета навчання української мови в школі (предметна) — формування компетентного мовця, національно свідомої, духовно багатой мовної особистості. Визнання компетентнісного підходу провідним у навчанні передбачає формування не лише предметної, а й ключових компетентностей, зміщення акцентів зі знаннєвого на діяльнісний освітній результат. З огляду на суть зазначеного підходу, знання мають бути інструментом у розв'язанні життєвих проблем, засобом особистісного розвитку, соціалізації учнів, успішного професійного становлення та облаштування особистого життя.

Зазначимо також, що в умовах розвитку нової системи освіти в Україні, яка орієнтована на інтеграцію до європейського освітнього простору, надзвичайно важливо зберегти не тільки мову, а і духовно-моральні та культурно-історичні традиції української освіти і виховання. Одним із шляхів є досконале вивчення української літератури, яка сприяє вихованню всебічно гармонійно розвиненої особистості, її духовно-моральному становленню, формуванню патріотизму і готовності до боротьби за перемогу

добра і правди. Тому уже традиційно в Україні проводяться **Міжнародні конкурс з української мови імені Петра Яцика, мовно-літературний конкурс учнівської та студентської молоді імені Тараса Шевченка; Всеукраїнський конкурс української творчості.**

Всеукраїнський конкурс учнівської творчості у цьому році був XXII-им і проходив під гаслом «Об'єднаймося ж, брати мої!». Проводився в чотири етапи з 01 листопада 2022 року до 20 січня 2023 року у номінаціях «Література», «Історія України та державотворення».

До розгляду у конкурс приймалися роботи з таких тем як «Народ мій є! Народ мій завжди буде! Ніхто не перекреслить мій народ!» у номінаціях «Література» та «Історія України і державотворення», що раніше не подавалися до участі в інших наукових і творчих конкурсах регіонального та державного рівнів, присвячені Збройним силам України, які у важкий для нашої країни час стали на захист суверенітету і територіальної цілісності України.

Епіграфом до творчих робіт стали слова Надії Гуменюк: «Наш дух не вбити, волю не зламати, за нами – діти й Україна-мати і з нами воля й правда вікова!»

Творчі роботи (оригінали) переможців II етапу конкурсу в номінаціях «Література» та «Історія України і державотворення» (по 2-і роботи від кожної територіальної громади) у друкованому та електронному варіантах надсилалися в КНЗ «Черкаський обласний інститут післядипломної освіти педагогічних працівників Черкаської обласної ради». Участь учнівської молоді в конкурсній була добровільною.

У конкурсних роботах учні висвітлювали теми патріотизму та героїзму, самовідданість і відвагу українських військових, які стали на захист нашої держави проти російської агресії. Роботи з історії мали дослідницький характер із обов'язковим залученням оригінальних джерел. *Кожна робота мала таку структуру:*

- Вступ, у якому автор обґрунтовував мету свого дослідження;
- Основна частина, у якій розділи мали свою назву.
- Висновок.
- Список використаних джерел і літератури в алфавітному порядку.

До усіх творчих робіт з історії учасники додавали тези-анотації (короткий зміст роботи) обсягом до 2 сторінок.

Наставниками юних дослідників стали вчителі, викладачі, керівники гуртків тощо.

Приємно, що список переможців Всеукраїнського конкурсу учнівської творчості ряснів іменами учнів із усієї Черкаської області та міста Черкаси, а саме:

НОМІНАЦІЯ «ЛІТЕРАТУРА». Призові місця посіли такі учні:

1. **Терещенко Дар'я**, учениця 10 класу Черкаської гімназії № 31 Черкаської міської ради Черкаської області (учитель Присяжнюк Валентина Петрівна).

2. **Часовенко Олександр**, учень 6 класу Тетерівського ліцею Жашківської міської ради Черкаської області (учитель Іщук Наталія Василівна).

3. **Веляда Даша**, учениця 9 класу Закладу загальної середньої освіти І-ІІІ ступенів «Пальміра» Вознесенської сільської ради Золотоніського району Черкаської області (учитель Переясловець Людмила Василівна).

4. **Погорішня Ольга**, учениця 9 класу Чигиринського ліцею № 3 Чигиринської міської ради Черкаської області (учителі Погорішня Людмила Іванівна, Прокопенко Ганна Павлівна).

5. **Зінченко Олександр**, учень 11 класу Золотоніської загальноосвітньої школи І-ІІІ ступенів № 3 Золотоніської міської ради Черкаської області (учитель Рибцова Зоя Анатоліївна).

У **НОМІНАЦІЇ «ІСТОРІЯ УКРАЇНИ І ДЕРЖАВОТВОРЕННЯ»** переможцями стали:

1. **Михальська Ірина**, учениця 9 класу Смілянської загальноосвітньої школи І-ІІІ ступенів № 4 Смілянської міської ради Черкаської області (Пелих Ірина Миколаївна).

2. **Крот Катерина**, учениця 11 класу Черкаської загальноосвітньої школи І-ІІІ ступенів № 32 Черкаської міської ради Черкаської області (Таран Ірина Іванівна).

3. **Юхимчук Максим**, учень 11 класу Лисянського ліцею № 1 Лисянської селищної ради (Бровченко Ніна Іванівна).

Переможцями обласного етапу **XXIII Міжнародного мовно-літературного конкурсу учнівської та студентської молоді імені Тараса Шевченка** серед учнів 5-11 класів закладів загальної середньої освіти стали **20 конкурсантів. Перші місця посіли:**

1. **Григор'єва Анастасія**, учениця 5 класу Черкаської спеціалізованої школи І-ІІІ ступенів №13 Черкаської міської ради Черкаської області (керівник Дядик Ганна Василівна).

2. **Магльована Таїсія**, учениця 6 класу Кам'янського закладу загальної середньої освіти №2 з поглибленим вивченням окремих предметів Кам'янської міської ради Черкаської області (Романенко Ольга Анатоліївна).

3. **Матяш Поліна**, учениця 7 класу Золотоніської гімназії ім. С. Д. Скляренка Золотоніської міської ради Черкаської області (Баранник Надія Леонідівна).

4. **Перепелиця Поліна**, учениця 8 класу Драбівського навчально-виховного комплексу «Загальноосвітня школа І-ІІІ ступенів імені С.В. Васильченка – гімназія» Драбівської селищної ради Черкаської області (Івченко Любов Дмитрівна).

5. **Бабіцька Анастасія**, учениця 9 класу Смілянського навчально-виховного комплексу «Загальноосвітня школа І ступеня – гімназія імені В.Т. Сенатора» Смілянської міської ради Черкаської області (Маслюк Наталія Вікторівна).

6. **Бурлака Назарій**, учень 10 класу Городищенського економічного ліцею Городищенської міської ради Черкаської області (Маранська Ірина Андріївна).

7. **Брагінець Вікторія**, учениця 11 класу Чорнобаївської гімназії Чорнобаївської селищної ради Черкаської області (Підорван Оксана Іванівна).

Переможцями обласного етапу **XIII Міжнародного мовно-літературного конкурсу учнівської та студентської молоді імені Тараса Шевченка** серед учнів закладів професійної (професійно-технічної) освіти стали **3 учасники**. Серед студентів закладів

вищої, фахової передвищої освіти хороші роботи підготували і продемонстрували високий рівень знань аж **12 учасників**. Вітаємо всіх з перемогою у змаганнях!

Говорячи про проведення **XXIII Міжнародного конкурсу з української мови імені Петра Яцика** Президент Ліги українських меценатів **Володимир Загорій** зауважив: «Не лише на передовій вирішується, якими ми будемо після Перемоги». Ліга українських меценатів та Міністерство освіти стали засновниками конкурсу 13 років назад, і до цього часу цей захід міжнародного формату залишається одним із основних засобів утвердження статусу української мови як державної, піднесення її престижу, об'єднання нації, виховання в молодого покоління українців поваги до мови свого народу.

Наразі конкурс проходить у надзвичайно складних умовах війни, (фінальний етап буде в березні), а мова залишається ефективною і дієвою зброєю проти російського загарбника. Хоча багато школярів і студентів навчаються дистанційно, стали біженцями і живуть у Європі, багато переселенців з територій, де тривають бойові дії, але участь у конкурсу стала пріоритетом для багатьох.

Маємо велике число переможців обласного етапу Міжнародного конкурсу з української мови імені Петра Яцика серед учнів 3-11 класів закладів загальної середньої освіти – **27 осіб** із різних шкіл Черкащини вибороли призові місця; серед учнів закладів професійної (професійно-технічної) освіти – **3 особи**; серед студентів закладів вищої, фахової передвищої освіти – **6 осіб**.

Переможці обласного етапу конкурсу нагороджені дипломами та подяками. Приємно дітям і учителям, які надавали допомогу у підготовці до конкурсів. Незважаючи на війну, у закладах освіти України відбуваються заняття з української мови та літератури. Діти й молодь вшановують творців слов'янської писемності Кирила та Мефодія, вивчають життя і творчість Івана Котляревського – зачинателя сучасної української літератури та Великого Кобзаря Тараса Шевченка – основоположника нової української мови, підвищують свій рівень мовної грамотності. І ми розуміємо, що українська мова, як підкреслив міністр освіти і науки **Сергій Миколайович Шкарлет** під час написання всеукраїнського радіодиктанту «...продовжує передаватися від покоління до покоління, протистоїть ворожій пропаганді та захищає національні цінності. Нині наша рідна мова – це потужний бренд! Розмовляти та думати українською, мовою сильної та незламної нації, – це модно і престижно!»

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Про підсумки Всеукраїнського конкурсу учнівської творчості у номінаціях «Література», «Історія України та державотворення». Наказ управління освіти і науки Черкаської обласної державної адміністрації від 31 січня 2023 року. № 10.

2. Про підсумки проведення III (II) етапу XXIII Міжнародного конкурсу з української мови імені Петра Яцика. Наказ управління освіти і науки Черкаської обласної державної адміністрації від лютого 2023 р. №.

3. Про підсумки проведення III (II) етапу XIII Міжнародного мовно-літературного конкурсу учнівської та студентської молоді імені Тараса Шевченка. Наказ управління освіти і науки Черкаської обласної державної адміністрації від 07. 12. 2022. № 139.

4. Вітання міністра освіти і науки України Сергія Шкарлета. URL: <https://mon.gov.ua/ua/news/vitannya-ministra-osviti-i-nauki-ukrayini-sergiya-shkarleta-z-nagodi-dnya-ukrayinskoyi-pisemnosti-ta-movi>

5. Вірші про мову. URL: <https://gramotiy.co.ua>.